

SMÅSKALIG VATTENKRAFT

→ att hända med den om dammarna rivs ut, funderar Gustaf Hellström.

Myndigheter tycker olika

Även om Tidöregeringen har pausat miljöprövningen av vattenkraften påverkar det inte ärenden som redan finns i systemet, paret Hellströms ansökan lämnades in redan i februari 2022, alltså innan regeringsskiftet.

Att ärendet nu blivit en regeringsfråga beror på att Mark- och miljödomstolen i Nacka och Vattenmyndigheten har olika uppfattningar om vattendraget ska kunna klassas som kraftigt modifierat vatten, KMV.

Regeringskansliet begärde bland annat att Vattenmyndigheten skulle komplettera med skäl som även talar för en ändring av miljö kvalitetsnormerna. ”Redogörelsen ska innehålla en bedömning om åtgärderna kan innebära orimliga kostnader”, står det i begäran från regeringskansliet.

Vattenmyndigheten svarade i augusti 2023. ”Det saknas förutsättningar att förklara vattnen som KMV då ytvattenförekomsterna inte har en så kallat väsentligt fysiskt förändrad karaktär”, går det att läsa.

Ett huvudargument är också att anläggningarna sorteras in i klass 3, alltså dem som har den lägsta elproduktionen.

– Det strider mot hur EUs vattendirektiv tillämpas i andra länder. Bland annat finns ett utslag i EU-domstolen som tillät byggnationen av ett nytt mindre vattenkraftverk i Österrike, säger Gustaf Hellström.

Skrivbordsnormer duger inte

Han är på väg att gå i pension men kommer inte att sakna sysselsättning. Utöver att driva gården uppskattar Gustaf Hellström att ordförandeskapet i SVAF utgör minst en halvtidstjänst:

– Det handlar om äganderätten och då måste vi till att börja med ha en rättssäker process. Då duger det inte med miljö kvalitetsnormer som konstruerats vid ett skrivbord och dessutom inte kan ifrågasättas.

Gustaf Hellström menar att EUs förnybarhetsdirektiv, som Sverige ska börja tillämpa från februari

Gustaf Hellström och Martina Hallström

- Äger och driver Ålberga Bruk i Nyköpings kommun.
- Elproduktion i två anläggningar med totalt tre turbiner med en sammanlagd effekt på 450 kW.
- Har en fårbesättning med 50 tackor för naturbetesmarker samt uthyrning av bostäder.

2026, måste få genomslag.

– Det går ut på att fossilfri produktion trumfar miljönytta. Ute i Europa gör man precis tvärtom mot här i Sverige. Där byggs dammar för att klara torrperioder och för att säkra energiproduktionen.

Han drar en parallell mellan situationen för den småskaliga vattenkraften och de inskränkningar som skogsbruket drabbas av med hänvisning till klimat och miljö.

– Att verksamheten ger pengar är en förutsättning för att vi ska kunna underhålla dammar och byggnader, menar Gustaf Hellström.

Göran Berglund 010-184 42 83
goran.berglund@landlantbruk.se

Det första vattenkraftverket som prövas enligt ny paragraf

Ärendet där regeringen kan göra ett undantag för Ålberga Bruk blir det första i sitt slag. Ansvarig chef för Vattenmyndigheten väljer att inte kommentera de invändningar som framförs.

Grunden för att regeringen ska pröva ärendet – och eventuellt besluta om ett undantag – är att Vattenmyndigheten utifrån befintlig lagstiftning inte anser sig kunna ändra miljö kvalitetsnormerna som i sin tur styr kraven på miljöanpassning. Beslut om miljö kvalitetsnormer går inte att överklaga via domstolar.

– Vi har inget underlag som gör att vi kan föreslå några ändringar i nuvarande normer. Därför lyfts ärendet till regeringen, säger Carina Färm, vattenvårdsdirektör för Vattenmyndigheten för Norra Östersjön.

Det hela benämns som ”22:13-ärenden” utifrån den aktuella paragrafen i Miljöbalken och Ålberga Bruk är det första vattenkraftverk

som prövas på det viset. Paragrafen tillkom 2019 som en form av säkerhetsventil sedan det visat sig att en annan paragraf i Miljöbalken riskerade att strypa samhällsviktiga investeringar.

Ärendet kom till regeringen i december 2022 och har efter begäran om kompletteringar från Vattenmyndigheten legat på regeringens bord för avgörande sedan augusti 2023.

Det finns ytterligare ett 22:13-ärende som har prövats på motsvarande sätt, nämligen Uppsala Vattens ansökan om att bygga ett nytt avloppsreningsverk. Efter två års väntan beslutade regeringen i juni 2024 att inte använda den undantagsbestämmelse som är möjlig.

Carina Färm vill inte ge sig in i en diskussion kring rimligheten att

Carina Färm.

få till stånd en fiskvandring förbi vattenkraftverken.

– Jag är ingen specialist utan kan bara prata mer generellt om hur vi arbetar med den här typen av ärende. Vi har lagstiftning och regelverk att förhålla oss till och därför ser jag positivt på den här prövningen. Nu har vi väntat ganska länge på ett avgörande och jag kan tycka att det är viktigt att komma vidare, säger Carina Färm.

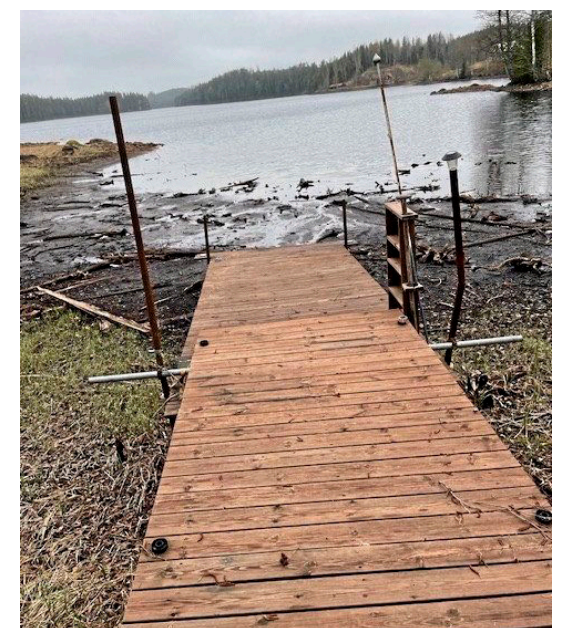
Som utomstående betraktare av svensk vattenförvaltning kan man lätt dra slutsatsen att principerna är viktigare än utfallet i verkligheten?

– En vattenmyndighet kan inte hålla på med eget tyckande utan följer den lagstiftning som finns och de vägledningar vi får från Havs- och vattenmyndigheten och från Statens geologiska undersökning, SGU. Om politiken vill något annat så måste lagstiftningen ändras, menar Carina Färm.

Göran Berglund

TEMA

Småskaliga vattenkraftsägare kämpar för att få driva vidare sina anläggningar.

Hyttisjön i närheten av Fredriksberg sänktes med cirka en meter av Karlskoga Energi. Om planerna på att riva ut fördämningar blir verklighet kommer vattennivån att sänkas med ytterligare en till två meter.